

MONUMENTUL LASCĂR CATARGIU

Magdalena Chitilă

La 28 octombrie 1907 se inaugura în București monumentul Lascăr Catargiu¹, autor Marius –Jean- Antonin Mercié². Monumentul public prezenta statuia personajului în picioare „acompaniată de două alegorii: România agricolă, personaj feminin în costum național, ținând cu brațul stâng un snop de grâu, cu mâna dreaptă indicând unui copil meritele lui Lascăr Catargiu, consemnate în inscripții. Tăranca arată spre datele săpate în fața frontală a soclului. Elemente simbolice ale monumentului: plugul în spatele personajului principal, și o cunună de lauri pe treptele soclului în dreapta.”³ Materiale folosite pentru „statui: bronz; soclu: piatră. Turnătorie: E. GRUET.J NE FONDEUR PARIS (în spate pe înălțimea plintei). Semnătura artistului: (dr., pe înălțimea plintei) a Mercié.⁴ Inscriptii pe soclu: săpate în piatră: - frontal LASCĂR CATARGIU/ 1857/1859/1864/1866/1871/1872;⁵ st.: 1822–1899;⁶ dr.: ridicată în 1907”⁷ (foto 1). Privitor la etapele demersului realizării monumentului Lascăr Catargiu, acestea au un precedent în realizarea monumentului

1. Lascăr Catargiu – n. 1 noiembrie 1823, Iași – d. 30 martie 1899, în București; personalitate politică ce a deținut funcții importante: – prefect de Iași și Galați, în 1857 face parte din „Divanul ad-hoc” al Moldovei, în 1866 a devenit unul dintre cei trei membri ai Locotenenței Domnești care a condus statul Român de la abdicarea lui Alexandru Ioan Cuza până la înscăunarea lui Carol I, a fost de patru ori prim- ministru (mai 1866 – iulie 1866; martie 1871 – aprilie 1876; martie - noiembrie 1889 ; decembrie 1891 – octombrie 1895); a fost Președinte al Partidului Conservator

2. Marius –Jean –Antonin Mercié - n. 1845 Toulouse – d. 1916 Paris, artist oficial, premiat la expozițiile internaționale din 1878 și 1889, Membru al Institutului Franței din 1891; profesor la École des Beaux – Arts din 1900; este ales Președintele Societății Artiștilor Francezi în 1913. Autor ce a realizat și monumentul Alexandru Lahovari, amplasat în anul 1901, în București – Piața Alexandru Lahovari și a bustului aceluiași om politic amplasat tot în anul 1901, bust ce s-a aflat în orașul Râmnicul Vâlcea.

3. Ioana Beldiman, *Sculpturi franceze, Un patrimoniu resuscitat*; Eitura Simetria, 2005, p.91.

4. Idem.

5. Ioana Beldiman, *op.cit.*, Eitura Simetria, 2005, p.91, Calendarul Minervei, 1909, București, p.51.

6. L’ Inauguration de la statue de Lascăr Catargi, „La Roumanie”, 30 oct./ 12 nov.1907, p.1, Apud Ioana Beldiman, *op.cit.*, Eitura Simetria, 2005, p.91.

7. Idem

Alexandru Lahovari, astfel: Marius–Jean-Antonin Mercié primea, „ în anul 1899,”⁸ o comandă din partea Partidului Conservator pentru realizarea statuii Alexandru Lahovari – „Conform tipicului, la câteva zile după decesul lui Lahovari, în martie 1897, conducerea Partidului Conservator alegea un comitet însărcinat cu ridicarea prin subscripție publică a unei satatui omagiale”⁹. „Comitetul statuii era constituit

Foto1

din: Alexandru C. Catargi, președinte, Nicolae Gr. Filiescu, Gheorghe Balș, Take Ionescu, Ion Grădișteanu, Ioan Lenș-Slătineanu, membri, Milone Lugomirescu, secretar, și Themis Alexandrescu, casier”¹⁰. Monumentul lui Alexandru N. Lahovari va fi inaugurat la 17 iunie 1901¹¹ și amplasat în „București, Piața Alexandru Lahovari (fostă Piața Dorobanți până la inaugurarea monumentului), la intersecția Căii Dorobanților cu strada Dionisie (Lupu) - amplasament ales de sculptorul Mercié cu

8. Ioana Beldiman , *op. cit.*, p.88.

9. Ioana Beldiman, *Sculptura franceză în România (1848-1931). Gust artistic, modă fapt de societate*, Editura Simetria, 2005, p. 184.

10. Idem.

11. Detalii importante despre realizarea acestui monument dar și despre monumentul Lascăr Catargiu sunt prezentate în volumul *Sculptura franceză în România (1848-1931). Gust artistic, modă fapt de societate*, autor Ioana Beldiman.

ocazia vizitei făcute la București în octombrie 1900”¹².

Pentru construirea statuii Lascăr Catargiu, un nou comitet al Partidul Conservator este „înființat la 14 septembrie 1899”¹³. „Având aceiași componență, comitetele celor două monumente vor fuziona în aprilie 1901, când A.I.C. Catargi este numit ministru plenipotențiar la Londra. Președinte va fi ales Gheorghe Gr. Cantacuzino, seful Partidului Conservator.”¹⁴

Contractul pentru realizarea monumentului Lascăr Catargiu „negăsit, conținea același condiții (sau foarte apropiate) cu ale contractului pentru statuia Lahovari”¹⁵, și acest monument realizându-se prin subscripție publică.

Pentru pregătirea inaugurării monumentului Lascăr Catargiu “Vintilă Brătianu, primar al Bucureștilor, decide ca instituția să suporte toate cheltuielile cuvenite evenimentului ce urma să se desfășoare în Piața Romană”¹⁶. Piața Romană¹⁷ fiind locul amplasării statuii în anul 1907 (foto1).” Atât liberalul Vintilă Brătianu, cât și conservatorii comanditari doreau ca evenimentul să se desfășoare conform regulilor Europei, „Decorația trebuie să fie perfectă”, deci calitatea artistică a scenografiei și sobrietatea ținutei vestimentare a participanților urmau să dea măsura gradului de însușire a modelului, a europenizării vieții noastre citadine”¹⁸.

Momentul inaugurării (28 octombrie 1907) este marcat cu discursuri, astfel: „După căderea vălului, președintele comitetului d. G.Gr. Cantacuzino rostește un cuvânt în memoria ilustrului bărbat al neamului și predă monumentul Primarului Capitalei. Mai vorbesc d-nii Take Ionescu, Nicu Filipescu și P.P. Carp.”¹⁹

„Gravorul Carniol – fiul realizează cu ocazia inaugurării monumentului două medalii, una cu diametrul 34 mm (argint, bronz), cealaltă –diam. 75 mm.(argint,

12. Information, „La Roumanie”, nr. 578, 6/19 oct. 1900, p.2-4, Apud Ioana Beldiman, *Sculpturi franceze, Un patrimoniu resuscitat*, Editura Simetria, p.86.

13. Ioana Beldiman, *op.cit.*, Editura Simetria, p.91

14. Ioana Beldiman, *Sculptura franceză în România (1848-1931). Gust artistic, modă fapt de societate*, Editura Simetria, 2005, p. 184

15. BAR , Mss., A 2972, f.15; Apud, Ioana Beldiman, *Sculpturi franceze, Un patrimoniu resuscitat*, Editura Simetria, p.91-

16. Ioana Beldiman, *Sculptura franceză în România (1848-1931). Gust artistic, modă fapt de societate*, Editura Simetria, 2005, p. 186

17. Piața Romană, aflată în 1907 la intersecția dintre Bulevardul Colței și Calea Romană. În vechime Strada Colței se întindea de la Piața Victoriei de astăzi până la Piața Unirii- În 1894 s-a început alinierea dintre Piața Victoriei și Piața Romană, această porțiune devenind Bulevardul Lascăr Catargiu, bulevard ce în perioada regimului comunist s-a numit Ana Ipătescu, revenind apoi la numele anterior și actual Lascăr Catargiu. Piața Romană a mai purtat numele de Piața Lahovari și Piața Eminescu. Revenind la strada Colței în 1933, partea cuprinsă între Piața Uiversității și Piața Sf. Gheorghe devine bulevardul I.C. Brătianu, pentru ca în anii regimului comunist să se numească bulevardul 1848, actual tot I.C. Brătianu.

18. Ioana Beldiman, *op.cit.*, p.186

19. Calendarul Minerva, 1909, p.51

bronz aurit, bronz)²⁰

Muzeului Municipiului București deține în cadrul Colecției de numismatică a Muzeul Dr. G. Severeanu, mai multe variante ale medaliei cu diametrul de 75mm (prezentare a unei medalii foto 2), și medalia cu diam. 43 mm (foto3), ambele emise în anul 1907; și o medalie cu toartă emisă în anul 1900 (foto 4).

Foto 2

Foto 3

Ambele medalii emise cu ocazia inaugurării monumentului Lascăr Catargiu contin:

Avers: În centrul medaliei portretul bust a lui Lascăr Catargiu, privind spre stânga; legenda circulară: LASCAR CATARGI. FOST LOCOTENENT DOMNESC ȘI PREȘEDINTE AL CONSILIULUI DE MINISTRI.; în câmp 1822/1899.

Revers: Legendă semicirculară care înconjoară monumentul închinat lui Lascăr Catargiu: INTEMEIETORUL PARTIDULUI CONSERVATOR, monument înconjurat de frunze de laur, având dedesupt data inaugurării: 28.OCT.1907, în

20. Buzdugan-Niculită 1971, p.257, il.p. 134, Apud Ioana Beldiman, *Sculpturi Franceze, Un patrimoniu resuscitat*, Editura Simetria, 2005, p.91.

câmp dr. numele autorului: CARNIOL –FIUL.

-Medalie cu toartă, Lascăr Catargiu (1832 – 1899), Pelerinagiu 1900; Bronz, diam. 32 mm, aceasta prezintă:

Foto 4

Avers: portret bust înconjurat de o cunună din frunze de laur

Revers: Legendă semicirculară pe două rânduri IN MEMORIA MARELUI OM DE STAT / PELERINAGIU/1900/LASCĂR CATARGIU/ 1823 – 1899/ M. CARNIOL FIUL)

Amplasarea inițială a monumentului a fost după cum a fost precizat anterior în „București Piața Romană numită Piața Lascăr Catargiu de la inaugurarea monumentului care a existat aici între 1907 și începutul anilor 60 (1962).”²¹

În ceea ce privește anul dezafectării monumentului Lascăr Catargiu, surse diferite ne dau date diferite.

În volumul intitulat Povești cu statui și fântâni din București, Victoria Dragu Dimitriu face pecizarea: „În București –ghid turistic; lucrare apărută în 1958 la Editura tehnică și semnată de Mihai Ghergulescu – Muscel, arh. Niculae Niculescu, dr. Ștefan Paraschivescu, arh Constantin Teodorescu și dr. Horia Ursu, cu o **prefață** a arhitectului academician Duiliu Marcu, pe lista monumentelor figurează **încă**, în Piața Romană statuia lui Lascăr Catargiu: Iată rubrica în întregul ei, **pentru că denumirile străzilor**, ba chiar și numerele vehiculelor care te puteau duce acum peste cincizeci de ani până la statuie reînvie o anume mișcare urbană a monumentului, uitată de cronică bucureșteană: *Piața M. Eminescu. Tram. 4, 15, 19, 20, 24 –abs. 31, 32; trbs. 83 – piața M. Eminescu*

Statuia de Bronz a fost realizată (1906 -1907) de sculpt. francez Antonin Mercier (sic); reprezintă personajul în picioare.

Lascăr Catargiu (1823 -1899), om politic, membru al divanului ad-hoc din Iași în 1857.

21. Ioana Beldiman, *Sculpturi franceze, Un patrimoniu resuscitat*; Eitura Simetria, 2005, p. 91

Ob. Aprop.: Inst. De științe economice și planificare V.I.Lenin."

Autoarea precizează în continuare „Cu șapte ani înainte, la 10 august 1951, monseniorul Vladimir Ghika îi scria fratelui său aflat în Elveția despre chipul schimbat al orașului. Scrisorile trimise pe căi ascunse, descriau încercările prin care trecea țara sub cerul negru al utopiei comuniste. Prințul face o adevărată cronică a evenimentelor și, în treacăt, se oprește și asupra schimbărilor trăite de București: *Se încearcă să se dea o înfățișare mai puțin tristă a orașului prin retencuiri brutale*

ce mânjesc doar fațadele într-un alb crud sau printr-un strat suplimentar de mortar gălbui. Pe alocuri au vopsit în bleu –turcuaz fierul forjat al grilajelor(!) și porțile și ferestrele imobiilor (fosta stradă Clementei). Efectul este indescriptibil. Statuile au fost date jos aroape toate. Au lăsat, în mod destul de neașteptat în piețe și pe străzi rebotezate, pe Lascăr Catargiu, pe Alexandru Lahovari și pe Vasile Lascăr, reșezat pe soclu după bombardamentul german care-l doborâse. În tragicul București de bâlci descris de prinț, umbrele negre ale bronzurilor se conturează precis. Dintre aceste trei statui de politicieni rămase în picioare, numai Lascăr Catargiu a dispărut în cele din urmă, probabil în cursul anului 1958. În mijlocul Pieței Romane, numită atunci Mihai Eminescu, cum și strada Romană devenise (și a rămas) Mihai Eminescu²², se găsea un

Monument "Lascăr Catargiu" - autor Jean-Marius Antonin Mercie
Combinatul Fondului Plastic - 02.02.2009

Foto 5

rond protejat cu un gard scund de fier forjat, stil 1900, plantat cu iarbă și trandafiri care înconjurau pedestalul suindu-se pe trepte.”²³

Chiar dacă asupra anului demolării monumentului Lascăr Catargiu sunt mai multe variații: după 1858, 1960, 1962, „1964(!)”²⁴, cert este că acesta a fost „Depozitat fără măsuri de protecție în curtea Combinatului Fondului Plastic”²⁵.

22. Actual Bulevardul Dacia

23. Victoria Dragu Dimitriu, *Povești cu statui și fântâni din București*, Editura Vreamea, București, 2010, p.245

24. Ioana Beldiman, op.cit., p.92

25. Idem

În cartea sa *Sculpturi franceze un patrimoniu resuscitat*, d-na Ioana Beldiman facea următoarea constatare, la 13 aprilie 2002 – Lipsesc: capul statuii, copilul de la bază, placa de bronz cu ramură de lauri, soclul.

Monument "Lascăr Catargiu"- autor Jean-Marius Antonin Mercié
Personaj feminin cu spice - Combinatul Fondului Plastic - 02.02.2009

Foto 6

Monument "Lascăr Catargiu" - autor Jean-Marius Antonin Mercié
Componentă plaj - Combinatul Fondului Plastic - 02.02.2009

Foto 7

Demersurile pentru reamenajarea monumentului ce se afla depozitat în Curtea Combinatului Fondului Plastic (foto 5, 6, 7) încep printr-un program comun al M.C.C.

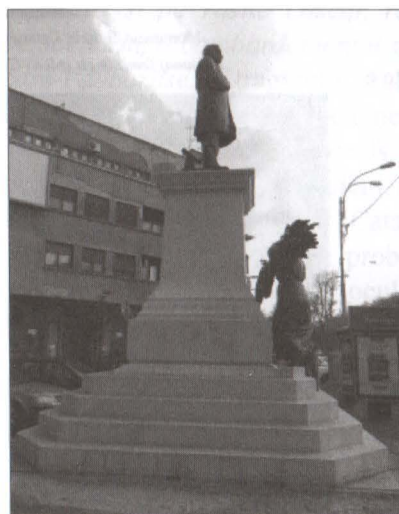

prin D.C.C.P.C.M.M.B. cu P.M.B. prin A.M.P.T încheiat prin convenția 542/837 din 01.09.2003. Și este primit Avizul Comisiei Naționale pentru Monumentele de For Public nr. 6721 din 24 XI 2004.

Autorizația de construcție nr 229/917391 din 04.08. 2010 este eliberată de P.M.B. pentru „reamplasarea monumentului de For Public dedicate memoriei omului politic Lascăr Catargiu”

Foto
8,9,10,11

Lucrarea a fost executată de artistul plastic Ioan Bolbora conform contractului nr. 6 din 20.05.2010 și actului adițional nr.1 din 18.10.2010 încheiat cu A.M.P.T. (contractul se referă la: „Transpunere material definitiv bronz, reasamblare componente bronz, recompunere componente piatră, reasamblare ansamblu monumental Lascăr Catargiu”). Autorul a remodelat capul (portretul) personajului Lascăr Catargiu și personajul copil din bronz. S-a realizat soclul din piatră și amplasarea propriu-zisă.

Proiectul pentru reamplasare și reamenajare a fost realizat de SCMB Studiu SRL. Fotografiiile nr. 8, 9, 10, 11 prezintă momente din procesul de asamblare a Monumentului Lascăr Catargiu.²⁶

Monumentul Lascăr Catargiu a fost reinaugurat la 29 noiembrie 2011, poartă pe soclu inscripția LASCĂR/CATARGIU/ 1823 - 1899; și se află pe Bulevardul Lascăr Catargiu (bulevard aflat între Piața Romană și Piața Victoriei), în locul unde începe să se desprindă din bulevard strada Povernei și se află și stația de autobuz numită tot Povernei (foto. 12)

Foto 12

26. Fotografiiile.5,6,7,8 și informațiile despre lucrările de restaurare, reasamblare și reamenajare a Monumentului Lascăr Catargiu au fost furnizate de dl. Cristea Sanda din cadrul Administrației Monumentelor și Patrimoniului Turistic al P.M.B. –Serviciu tehnic – Cu mulțumiri.

Listă fotografii:

1. Monumentul Lascăr Catargiu - Piața Romană; Fotografie din Colecția de fotografii, cărți poștale și clișee a Muzeului Municipiului București.
2. Medalie Lascăr Catargi (1823-1899) – Monument, 1907; Bronz, diam – 75 mm, Colecția de numismatică (Muzeul Dr. G. Severeanu) aparținând Muzeului Municipiului București.
3. Medalie Lascăr Catargi (1832-1899) – Monument, 1907; Bronz, diam 34 mm, Colecția de numismatică (Muzeul Dr. G. Severeanu) aparținând Muzeului Municipiului București.
4. Medalie cu toartă, Lascăr Catargiu (1832-1899) Pelerinagiu, 1900; Bronz, 32 mm; Colecția de numismatică (Muzeul Dr. G. Severeanu) aparținând Muzeului Municipiului București.
5. Monument „Lascăr Catargiu” autor Marius–Jean-Antonin Mercie, Combinatul Fonfului Plastic – 02.02.2009
6. Monument „Lascăr Catargiu” autor Marius –Jean- Antonin Mercie, Personaj feminin cu spice; Combinatul Fonfului Plastic – 02.02.2009
7. Monument „Lascăr Catargiu” autor Marius–Jean-Antonin Mercie, Componentă plug, Combinatul Fonfului Plastic – 02.02.2009
8. Etape de lucru - asamblare Monument Lascăr Catargiu - 07.08. 2011.
9. Etape de lucru - asamblare Monument Lascăr Catargiu – 28.09. 2011.
10. Etape de lucru - asamblare Monument Lascăr Catargiu – 19.10.2011
11. Etape de lucru - asamblare Monument Lascăr Catargiu – 25.10.2011
12. Monumentul Lascăr Catargiu, 2013.

SUMMARY

Many important monuments of Bucharest were removed and often completely destroyed during the communist era. Some of them disappeared completely; others could be recuperated and restored. A fortunate case is that of the monument dedicated to the Romanian politician Lascăr Catargiu (1823-1899), due to the French sculptor Marius –Jean- Antonin Mercié, inaugurated in 1907. The article follows the story of the monument's removal, recuperation, completion and re-installation.